

Teenus 145 (institutsionaalse toitlustamise korraldus): valdkonna ülevaade 2021. a.

1. Teenuse eesmärk ja prioriteetsuunised

Teenuse 145 eesmärgid ja tegevused tulenevad rahvastiku tervise arengukaval põhinevast tervist toetava keskkonna programmist (TE01) ning keskenduvad keskkonnatervise edendamisele¹.

Institutsionaalse toitlustamise korralduse valdkond hõlmab: toitlustamist haridusasutustes², tervishoiu- ja hoolekandetasutustes³, kinnipidamisasutustes⁴ ning laevapere liikmete toitlustamist⁵.

Teenuse 145 (institutsionaalse toitlustamise valdkonna) eesmärk on tasakaalustatud toitumise põhimõtete järgimise hindamine ja parendamine. Kogutud teave on sisendiks järelevalvealaste parendustegevuste planeerimiseks ja rakendamiseks ning valdkonna strateegiliste suuniste väljatöötamiseks.

1. Järelevalvetegevuste analüüs

Terviseamet teostab riskipõhist järelevalvet institutsionaalse toitlustamise korralduse üle. Kontrollide arv varieerub aastate jooksul vastavalt sellele, kuhu asutuse ressursid suunatakse. 2021. aastal olid SARS-CoV-2 viiruse ulatusliku leviku tõttu järelevalve mahud institutsionaalse toitlustamise valdkonnas minimaalsed (Tabel 1). Kontrollid toimusid üksnes juhtumipõhiselt ehk avalduste alusel või järelkontrolli raames.

Tabel 1

Asutuste kategooria	Kontrollimiste arv				
	2017. a	2018. a	2019. a	2020. a	2021. a
Koolieelsed lasteasutused	522	303	51	6	4
Koolid	260	250	20	2	0
Täiskasvanute hoolekandetasutused	154	135	56	1	4
Täiskasvanute erihoolekandeteenused	38	28	7	0	1
Asendushooldusteenus	69	10	1	0	0
Noorte püsilaagrid	21	26	7	0	0
Tervishoiuasutused	8	5	2	2	0
Kinnipidamisasutused	3	0	0	1	0
Kokku	1075	757	144	12	9

2. Nõustamistegevuste analüüs

Kokku oli 2021. aastal registreeritud 35 pöördumist institutsionaalse toitlustamise valdkonnas, sh 10 kaebust.

Pöördumiste arvu langust võib seostada koroonakriisiga, millele oli fokusseeritud tähelepanu ühiskonnas (Joonis 1). Siiski nähtub Terviseametile saabuvatest pöördumistest, et lapsevanemad on huvitatud kooli- ja lasteaiatoiduga seotud teemadest. Toidu kvaliteedi küsimus tõstus haridusasutuste hoolekogude ja lastevanemate koosolekutel, küsiti nõu ka Terviseametilt. Pöördumistes tunti huvi menüü tervislikkuse, söögiaegade pikkuse ja söögikordade kellaegade, erimenüü ja tervislikel põhjustel teisiti toituvate laste toitlustamise korralduse põhimõtete suhtes. Samuti oli märgata avalikkuse huvi suurenemist spetsiifiliste eridieetide suhtes, mis ei ole tingitud meditsiinilistest põhjustest. Saabuvatest pöördumistest

¹ Tervist toetava keskkonna programm (TE01)

² Tervisekaitseasutused toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis

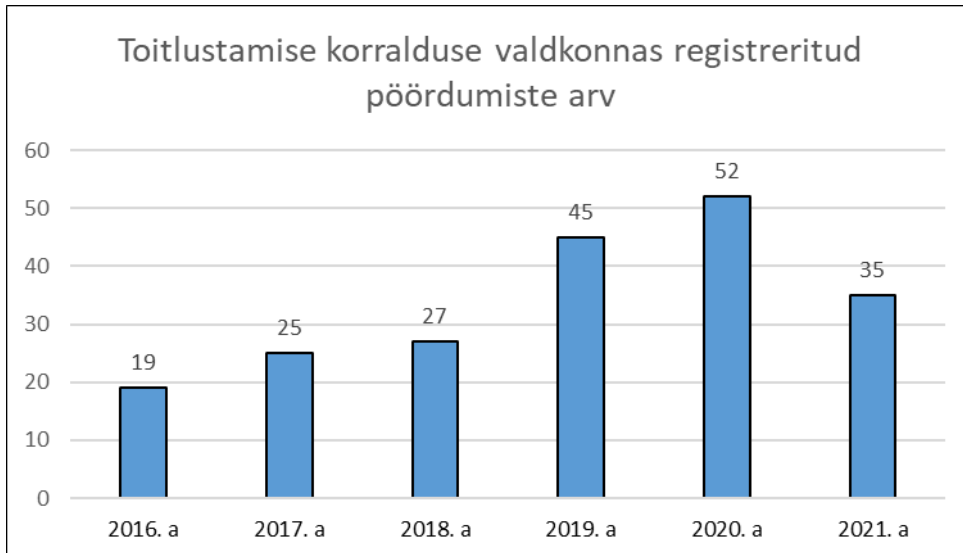
³ Tervisekaitseasutused toitlustamisele tervishoiu- ja hoolekandetasutustes

⁴ Toidunormid kinnipidamisasutustes

⁵ Laevapere liikme toidunormid ja toitlustamise kord

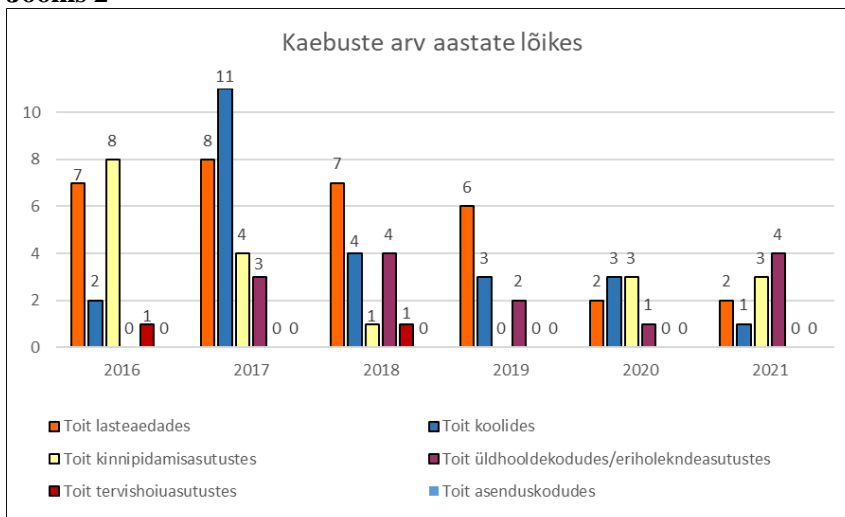
peegelduvad ühiskonnas levivad väärarusaamad tervisliku toitumise põhimõtetest. Üha enam peetakse gluteeni ja laktoosi sisaldavaid toiduaineid ebatervislikeks. On saagenud lapsevanemate avaldused, kes soovivad oma veendumuste tõttu loobuda lasteaia/kooli toitlustusteenusest, eesmärgiga vältida laktoosi ja gluteeni sisaldavate toitude pakkumist oma lastele.

Joonis 1

Institutsionaalse toitlustamise valdkonnas registreeritud kaebuste tase kahaneb 2016-2021 aastate lõikes (Joonis 2). 2021. aasta kaebuste hulgas (10) oli 2 seotud koolitoiduga (toidupakkide sisu) ja koolisöökla töökorraldusega rahulolematusega, 2 lasteaias sageda magustoitude pakkumisega ja ebatervislike toitudega, 4 täiskasvanute hoolekandeesutustes ja 3 kinnipidamisasutuses toitlustamisega rahulolematusega (sh 2 põhjendamata kaebust ning 1 oli suunatud menetlemiseks Põllumajandus ja Toiduametile vastavalt pädevusele).

Joonis 2

3. Institutsionaalse toitlustussektori murekohad

Kuigi plaaniliste järelevalvetegevuste tase oli 2021. aastal olnud minimaalne, toimus siiski haridusasutustega tihedat koostööd koroonategevuste raames. Olles koroonakriisi lainel

regulaarses kontaktis haridusasutuste juhtidega, oli märgatav, et haridusasutuste toitlustamise ees seisavad kriisiajal tõsised väljakutsed.

Esiteks oli laste toitlustamisel oluline hajutada söögiaegu vastavalt kehtestatud piirangutele ja soovitudele, et ruumis viibiks korraga vähem inimesi ning eri grupid omavahel kokku ei puutuks. Lahendusi tuli otsida vaatamata sellele, et mõnedes koolides on toitlustamiseks olnud ruumipuudus juba enne koroonakriisi.

Teiseks vähenes oluliselt (kohati muutus ebaregulaarseks) haridusasutuste sektoris toitlustusteenuse pakkumine: koolid olid kas osaliselt või täielikult suunatud distantsõppele ning toitlustamist koolides kohapeal distantsõppe ajal ei toimunud (või toimus osaliselt). Samas pidid toitlustajad säilitama valmisoleku selleks, et pärast distantsõppe lõppemist saaks jätkata toitlustamist koolis täismahus.